

Universiteit Antwerpen
| Faculteit Rechten

‘Onverantwoord ouderschap’ tijdens de zwangerschap: bescherming van ongeboren en toekomstige kinderen.

Charlotte Termonia De Mulder

Context

- **Vlaams regeerakkoord 2024-2029**

- Uitbreiding jeugdhulp naar het ongeboren kind en de aanstaande ouders
- ‘Ondertoezichtstelling van het ongeboren kind (of de zwangere vrouw)’

- **Vlaams regeerakkoord 2019-2024**

- Federaal (wetsvoorstel prenatale bescherming VAN PEEL en CROMBEZ)
- Vlaams
  - Conceptnota’s PARYS en SCHRYVERS
  - Voorstel van decreet ROUSSEAU e.a.

Huidig toepassingsgebied jeugdhulp

- **Geboren kinderen**
  - Decreet Integrale Jeugdhulp
  - Minderjarigen
  - Ouders
- **Aanstaande of toekomstige ouders?**
- **Beperkt aanbod vrijwillige hulpverlening**
  - Kind en Gezin, CIG, CKG

Uitbreiding jeugdhulp

▪ **Vrijwillig**

- Afstemmen regelgevend kader
- Vraag naar
  - Aangepaste hulp (i.h.b. bij verslaving)
  - Meer mogelijkheden inzake detectie en doorverwijzing
  - Uitbreiding toegang tot gemandateerde voorzieningen

▪ **Gerechtelijk**

- Ondertoezichtstelling van het ongeborn kind

Ondertoezichtstelling

- **Gevaar voor het ongeboren kind**

- Verslaving
- Ruimer toepassingsgebied?

- **Aanklampende gezinshulpverlening**

- Snelle en gepaste hulpverlening voor zwangere personen met een middelenverslaving
- Thuisbegeleiding door integrale jeugdhulp
- Snellere uithuisplaatsing

Ondertoezichtstelling

▪ Voorbeeld Nederland

- Geen 'systeem van ondertoezichtstelling van het ongeboren kind'
- Prenatale toepassing van bestaande jeugdhulpmaatregel
  - Rechtspraak
  - Nasciturusfictie (cf. infans conceptus adagium in België)

▪ Vlaanderen: uitbreiding Decreet Integrale Jeugdhulp

▪ Nieuwe maatregel of uitbreiding bestaand aanbod?

- Pedagogische richtlijn, ondertoezichtstelling van de sociale dienst, (context)begeleiding

▪ Proportionaliteit en subsidiariteit

Beschermd belang

- **Legitiem doel (art. 8, tweede lid EVRM)**
  - ‘[...] om het ongeboren kind en baby’s te beschermen en ouders te helpen’
- **Bescherming van de aanstaande ouders?**
- **Bescherming (rechten) van het ongeboren kind?**
  - Bescherming van de rechten van anderen
  - Onderscheid met gerechtelijke jeugdhulpmaatregelen na de geboorte
- **Bescherming (rechten) van het toekomstig kind?**
  - Bescherming van het kind na de geboorte
  - Meerwaarde onderscheid ongeboren en toekomstige kinderen?

Bescherming van het algemeen belang

- **Bescherming van de gezondheid en goede zeden – algemeen belang**
  - Bescherming van het ongeboren kind als menselijk leven
  - Voorkomen gezondheidsschade bij toekomstig geboren kinderen
- **Uitbreiding Decreet Integrale Jeugdhulp naar**
  - Aanstaande ouders
  - Verontrustende situatie tijdens de zwangerschap

Dwanguitvoering

- **Wat bij weigering medewerking aanstaande ouders?**
- **Fysieke verbondenheid**
- **Recht op fysieke en psychische integriteit**
- **Geen fysieke dwang mogelijk**
  - Middelengebruik
  - Medische handelingen (incl. prenatale zorg)

(Prenatale beslissing tot) uithuisplaatsing

- **Snellere uithuisplaatsing**
  - Cf. eerdere voorstellen rond prenatale beslissing tot uithuisplaatsing
- **Beslissing tijdens zwangerschap; uitwerking na de geboorte**
- **Aanwezigheid van buitengewoon dwingende redenen**
  - Rekening houden met verwachte situatie *na* de geboorte
  - Onderscheid met situatie *tijdens* de zwangerschap – middelengebruik
- **Geen dwangmiddel tijdens de zwangerschap**
  - Vereiste van periodieke evaluatie van de maatregel
  - Evaluatie op het ogenblik van de geboorte

Gedwongen opname zwangere persoon

- **Niet mogelijk in het kader van jeugdhulpverlening**
- **Wet bescherming persoon met een psychiatrische aandoening**
  - Federaal regeerakkoord 2025-2029
  - Psychiatrische aandoening – middelengebruik?
    - GwH 12 januari 2023: een persoon met een verslaving kan *“wanneer die ernstig is, in voorkomend geval, [...] worden beschouwd als een geestesziek persoon”*
  - Gevaar
    - Gevaar voor eigen gezondheid en veiligheid
    - Ernstige bedreiging voor andermans leven of integriteit
      - Ongeboren kind $\neq$ ‘een ander’
  - Geen dwangbehandeling

Besluit

- **Beperkte uitbreiding gerechtelijke jeugdhulpverlening is mogelijk**
  - Bescherming van het algemeen belang
- **Ingrijpen moet steeds beperkt blijven: geen dwanguitvoering**
- **Effectiviteit?**
  - Drempelverhogend
  - Focus op vrijwillige hulp
- **Verwante discussies inzake**
  - Dwang of drang bij anticonceptie
  - (Gedwongen) medische behandelingen tijdens de zwangerschap en bevalling